

Το σώμα θυσιάζεται στην τέχνη

Η Ορλάν στη Θεσσαλονίκη για το αφιέρωμα της Μπιενάλε στη δουλειά της

Της **ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΠΟΥΡΝΑΡΑ**

Το γκαρσόνι που σέρβιρε τα μεζεδάκια σε γνωστό ουζερί στα Λαδάδικα, στεκόταν πάνω από το κεφάλι της Ορλάν και την παρατηρούσε διακριτικά. Η γνωστή περφόρμερ, έχει εμφυτευτεί πάνω από κάθε φρύδι ένα εξόγκωμα, το οποίο τονίζει με ασήμενια σκιά, δίνοντας στο πρόσωπό της μια αλλόκοτη αίσθηση. Σαν να παίζει σε ταινία επιστημονικής φαντασίας. Η Γαλλίδα βρέθηκε στην Ελλάδα, καθώς η Μπιενάλε Θεσσαλονίκης έκανε ένα μεγάλο αφιέρωμα στη δουλειά της, ως τιμώμενο πρόσωπο στην ενότητα της περφόρμανς. Στο Μέγαρο Μουσικής της πόλης προβλήθηκαν βίντεο που δείχνουν πώς έκανε έργο τέχνης το ίδιο της το σώμα, με το νυστέρι του χειρουργείου.

Το 1987 αποφάσισε να εφεύρει μια νέα ταυτότητα και υπεβλήθη σε οκτώ επεμβάσεις (περφόρμανς) πλαστικής χειρουργικής με τίτλο «Η ανάσταση της Αγίας Ορλάν», που της άλλαξαν το πρόσωπο και το σώμα. Οι γιατροί φορούσαν ενδύματα σχεδιασμένα από μεγάλους μόδιστρους όπως ο Μιγιάκε και ο Πάκο Ραμπάν, ενώ το θέμα κάθε εγχείρησης συνδυαζόταν με κείμενα από τη φιλοσοφία και την παγκόσμια λογοτεχνία. Η ίδια χαμογελούσε στην κάμερα καθώς ζητούσε από το ιατρικό προσωπικό να της κάνουν μόνο τοπική αναισθησία.

«Όλοι έχουμε ένα σώμα, όλοι είμαστε το σώμα μας» λέει η Ορλάν. «Αντικείμενο και υπο-

Η Ορλάν φωτογραφίζεται μπροστά στην αφίσα της έκθεσής της στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης. (Φωτ.: Λία Ναλμπαντίδου)

κειμένο ταυτόχρονα. Για να μπορέσω όμως να έχω τέτοιο έλεγχο, χρειάζεται μεγάλη πειθαρχία, εργατικότητα, σωματική και πνευματική προετοιμασία. Με καθοδήγησε η ξεροκεφαλιά, η αντοχή, το όραμα να κάνω δικά μου πρότζεκτ. Κυρίως τα κότσια να μην είμαι αποδεκτή από την κοινωνία και να γνωρίζω εξαρχής το τίμημα. Μι-

λάμε για τη δεκαετία του 1960, μια εποχή όπου οι γυναίκες ανακάλυπταν τη θέση τους στην εικαστική σκηνή και στην ίδια τη ζωή».

Πολλοί μπλέκουν τη δουλειά της με εκείνη της Μαρίνας Αμπράμοβιτς: «Την σέβομαι όπως και τον Γιαν Φαμπρ. Νομίζω ότι τους ενδιαφέρει περισσότερο η αντοχή στον πόνο, τα όρια του μυαλού και του σώματος. Εγώ αυτό το βρίσκω πλέον αναχρονιστικό. Με παραπέμπει στον χριστιανισμό, όπου πρέπει να υποφέρεις, να περάσεις από το πουργκατόριο για να βρεις τη λύτρωση. Εγώ λοιπόν βρίσκομαι στον αντίποδα. Σε ένα κορμί που γνωρίζει τον αισθησιασμό και την ηδονή».

Η Ορλάν ανήκει σε μια γενιά γυναικών καλλιτεχνών που έφεραν την περφόρμανς στο προσκήνιο. Σήμερα υπάρχουν καλλιτέχνες που να συνεχι-

ζουν επαξίως τη δουλειά της: «Η περφόρμανς δεν είναι κάτι εφήμερο, αλλάζει καθώς μεταβάλλεται η κοινωνία. Όπως και η φωτογραφία επανεφευρίσκει τον εαυτό της. Είναι πάντως λογικό ότι η συγκεκριμένη μορφή έκφρασης ταίριαζε περισσότερο στις γυναίκες καλλιτέχνιδες, είναι πιο σωματική. Νομίζω ότι την επιλέξαμε εκείνη την εποχή, διότι η γλυπτική και η ζωγραφική ήταν κατελιγμένες ήδη από τους άντρες. Το θέμα της γυναικείας απελευθέρωσης, που είναι το κεντρικό ζήτημα στη δουλειά μου, το αντιμετωπίζω με πρόκληση, αλλά και με ειρωνεία, πικρία, ειλικρίνεια, με τίμημα στο ίδιο μου το περσόνα. Τι όμως από όλα αυτά που τότε ευαγγελιζόμασταν, πραγματοποιήθηκε; «Ποτέ δεν πήγα στην πρόκληση μόνο και μόνο για να εξιτάρω το κοινό ή να πουλήσω, αλλά γιατί πραγματικά ήθελα να δείξω πως το γυναικείο σώμα γίνεται θυσία στην κατανάλωση. Και σήμερα η περφόρμανς πρεσβεύει σημαντικά πράγματα. Μάλιστα, γίνεται συχνά το πλαίσιο μέσα στο οποίο ανθίζουν άλλες τέχνες όπως το θέατρο, η μουσική κλπ.». Πάντως, η εικαστική σκηνή μεταλλάχθηκε δραματικά, τονίζει η Ορλάν: «Οι νέοι καλλιτέχνες μπαίνουν σε μια γραμμή παραγωγής από το 2ο έτος της Σχολής. Πού να τολμήσουν να κάνουν πειράματα, να ανοικτούν, να δοκιμάσουν. Οι συλλέκτες τους αγοράζουν φτηνά και μετά κάνουν σπέκουλα. Εχει πιάσει το σύστημα από φουάρ και μπιενάλε, όπου προωθούνται όλοι αυτοί».

“

Ποτέ δεν πήγα στην πρόκληση μόνο και μόνο για να εξιτάρω το κοινό.